

Fóia basericésca.

Organu

pentru cultura religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj University Library Cluj
10 Augustu 1883.

Cuprinsulu:

Principiele fundamentali ale filosofiei Santului Tom'a. — Unu episoda din conciliulu dela Florenti'a. — Casatori'a cá contractu. — Din Homiletic'a sacra. — Ales. P. Ilarianu si istori'a mai recenta a bisericeii nostre. — Schimbãri hierarchice. — Pascal despre modulu folosirei averiloru. — Spre sciintia!

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1883.

Tipografia Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Principiele fundamentali ale filosofiei Santului Tom'a.

Din cele pana aci espuse amu vediutu, câtu de frumosu a trasu S. Tom'a lini'a despartitoria între ratiune si revelatiune. Se nasce acum întrebarea, cum se are sufletulu nostru în privinti'a subjectiva facia cu adeverulu odata cunoscutu, fia acel'a de ori si ce categoria. Anume fia cunoscutu din revelatiune ori din ratiune. Santulu Tom'a deosebesce în privinti'a acést'a trei relatiuni ale spiritului omenescu facia cu adeverulu, anume: *opinare*, *credintia* si *scientia*. Prin tote aceste trei sufletulu omenescu se pleca în aintea adeverului cunoscutu. Modulu inse cum se intempla plecarea acést'a, este diversu în un'a fia-care, si pentru ace'a se si deosebesce un'a de cealalta. Deca însusi objectulu cunoscutu determinéza întielesulu nostru, cá se se plece, atunci relatiunea acést'a a objectului facia cu sufletulu nostru se numesce *scientia*. Deca inse vointi'a nostra determinéza întielesulu nostru, cá se se plece în aintea unui objectu, si se-lu tiena de adeveratu fora de nice una esitatiune, atunci relatiunea acést'a se numesce *credintia*. În urma deca vointi'a determinéza întielesulu nostru, cá se primesca ceva de adeveratu inse numai pre langa unu dubiu ôre care, cá lucrulu pote se fia si altu-mentrule, atunci relatiunea acést'a se numesce *opinare*. Din aceste se vede, cá opinarea este trépt'a cea mai inferiora, scienti'a cea mai superiora, éra credinti'a este în midîlocu.

Deosebirea acést'a inse între credintia si scientia este numai din partea subiectului seau a persoanei cunoscutorie de adeveru. Pre langa deosebirea acést'a mai este si alta deosebire între credintia si scientia, ce-si are bas'a în conditiunile objective ale adeverului cunoscutu. Anume credinti'a se baséza totu de á un'a pre auctoritatea cuiva, precandu scienti'a se baséza pre ratiunea nostra. Éra în specie, ce atinge credinti'a nostra crestina catolica, ea nunumai cá are de objectu pre însusi Domnedieu cu lucrurile Lui, dara inca se si baséza pre autoritatea lui Domnedieu, care e absolutu veracissimu. Noi tienemu de adeverata credinti'a nostra crestina catolica, pentru autoritatea cea absolutu infalibila alui Domnedieu, care ni o a descoperitu.

Din aceste inse de sine urméza, cá ce atinge credinti'a nostra crestina catolica, ea este pentru noi multu mai secura decâtu ori si ce scientia, si i se si cuvine antaiatate facia cu ori si ce scientia. Securitatea unei cunoscintie se pote considerá din doue puncte de vedere, anume seau cu privire la caus'a pre carea se baséza, seau cu privire la person'a seau subjectulu în care se afla. Deca considerámu securitatea acést'a cu privire la cauza, atunci de sine se întielege, cá ace'a cunoscintia este mai sêcura, carea se baseza pre una cauza mai demna de credintia. Deca din contra considerámu securitatea acést'a cu privire la subjectulu cunoscutoriu, atunci ace'a cunoscintia are securitate mai mare, carea o ajunge person'a respectiva mai perfectu.

In urm'a acestor'a este evidentu, că cunoscinti'a ace'a este mai segura, carea se baséza pre autoritatea infalibila alui Ddieu cá causa. Din contra ace'a carea se baséza cá pre causa numai pre mintea nostra cea supusa retaciriloru, este multu mai pucinu segura. Pre autoritatea lui Ddieu se baséza credinti'a, éra pre minte se baséza scienti'a. Prin urmare considerandu caus'a cunoscintiei credinti'a basata pre autoritatea lui Ddieu este multu mai segura cá scienti'a. Considerandu inse lucrulu din punctulu de vedere alu persoanei cunoscutorie, de sine se intielege, că lucrulu stà intorsu. Pentru-că prin scientia intielesulu nostru si castiga cunoscintia mai perfecta cá prin credintia, si din punctulu acest'a de vedere cunoscinti'a castigata prin scientia este mai segura, cá cea castigata prin credintia. Inse pre langa tote aceste judecat'a nostra cu privire la adevverulu unui lucru se indrépta totu de a un'a mai antâiu dupa caus'a, pentru carea primimu noi adevverulu, si numai in a dou'a linia dupa dispușetiunea subjectului cunoscutoriu. Din caus'a acést'a este de a se tiené strinsu la ace'a, că in sine si in genere credinti'a (intielegemu credinti'a nostra religiosa) este mai segura cá scienti'a, si că contrariulu numai relativu este adevveratu.

Din cele premise urméza, că credinti'a desi in privinti'a subjectiva este inferiora scientiei, totusi in privinti'a obiectiva, va se dica a securitatei, este preste si deasupr'a scientiei si i se si cuvine antaiatate facia cu ea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj (Va urmă).

Unu episodiu din conciliulu dela Florenti'a.

Este cunoscutu, că ultim'a incercare de a uní baseric'a desbinata din resaritu cu baseric'a mama s'a facutu in sinodulu dela Florenti'a (1439). La sinodulu acest'a au fostu de facia celi mai mari teologi de pre atunci atâtu din resaritu câtu si din apusu. Nemoritoriulu Pontifice romanu Eugeniu IV, care tota viet'a sa cea plina de activitate si o a sacrificatu ideei celei salutare a reunirei celoru desbinati, voindu cá resaritenii se aiba in sinodu ocașione a se convinge câtu se pote mai bine despre retacirea loru, si asia in libertate deplina se se reintorca érası in sinulu santei biserici, dela care au cadutu, a dispusu cá se se aléga atâtu din partea apusaniloru, câtu si din partea resariteniloru teologii celi mai eruditi, cari se tiena disputa publica cu privire la cele patru adevveruri de credintia, ce resaritenii nu voieáu se le primésca. Dispușetiunea acést'a a intieptului si nobilului Pontifice s'a si implinitu. De ambele pârți s'au alesu teologii celi mai celebri. Capulu teologiloru apusani érá *Joanu de Montenegro*, provincialulu Dominicaniloru din Lombardi'a cunoscutu cá teologulu celu mai ageru si mai subtilu in apusu. Dupa alegere s'a si inceputu disput'a cu privire la cele patru puncte. Mai infocata a fostu disput'a cu privire la esistinti'a purgatoriului. Tote argumintele, ce le au adusu apusaniu din s. Scriptura, din traditiune, din usantiele biserice, din ratiune, si de unde numai a fostu cu potintia pentru a demustrá cu

ajutoriulu loru esistintî'a purgatoriului, n'au folositu nemic'a, căce orientalii remaneáu pre langa credintî'a loru cea gresita, că dupa morte nu existu de cătu numai doue locuri, anume infernulu si paradisulu, fiendu-că Mantuitoriulu nostru, in loculu, unde vorbesce la Santulu Mateiu Evangelistulu despre judecat'a din urma, acolo nu vorbesce si de purgatoriu, ci numai de infernu si paradisu, si nice nu amintesce de alti judecati, decātu de celi de a drépt'a, judecati la Paradisu, si de cei de a steng'a judecati la infernu. Acest'a erá uniculu argumentu, ce-lu aduceáu orietalii in contr'a esistintie purgatoriului.

Inse prin argumentulu acest'a au aretatu orientalii, că negarea purgatoriului din partea loru nu este altu ceva decātu una consecintia a negarei altui adeveru de credintia necontestabilu, anume a adeverului despre judecat'a particularia. Apusanii bucurosu concedeáu, că Mantuitoriulu nostru la Santulu Mateiu Evangelistulu, in loculu unde vorbesce despre judecat'a din urma nu amintesce nemicu de purgatoriu, ci numai de infernu si paradisu, si că la judecat'a cea din urma in purgatoriu nice nu se va tramite nimene. Inse de aci, dŕceáu eli, nice decātu nu urméza, că purgatoriulu nu existe, ci urméza numai atât'a, că purgatoriulu pre tempulu judecatei din urma va fi inchisu, că unulu ce fiendu destinatu numai pentru pedepse temporali, si va fi implinitu chiamarea pre atunci. Analogia despre acést'a avemu si in cestiunea cu *limbulu*, loculu acel'a, unde s'au detienutu sufletele celoru morti in ainte de venirea Mantuitoriului. Limbulu inca nu existe astadi. Inse de aci nu urméza, că nu a existatu nice cându, dupa ce odata e certu, că a existatu pana in noptea inviarei Mantuitoriului nostru, cându fiendu scose afora sufletele detienute in elu, s'a inchisu pentru totu de a un'a cá unulu, ce si a implinitu chiamarea. Chiaru asia stă lucrulu, replicaru apusanii, si cu purgatoriulu.

Purgatoriulu inca are se existe numai pana la judecat'a cea din urma, cându se va inchide, precum s'a inchisu limbulu in noptea inviarei Mantuitoriului nostru din morti. Astu-feliu la judecat'a din urma de purgatoriu nu se va face nice una amintire, si in elu atunci nu se va tramite nimene. Inse adauseru acum apusanii, in purgatoriu se tramitu sufletele la judecat'a particularia, ce se intempla immediatu dupa mortea unui fia-carui omu, cá acolo celi datori inca cu ceva pedépsa temporală, ce-i face nedemni inca de paradisu, si infernulu nedemnu de eli, se o suferē, asia in cătu pre tempulu judecatei din urma, se nu mai fia alta clasa de omeni, de cătu de celi destinati pentru paradisu seau pentru infernu. Prin replic'a acést'a a apusaniloru tota disput'a intre eli si intre resariteni s'a straplantatu pre altu terenu. Orientalii nu mai poteáu acum se aduca in contr'a esistintiei purgatoriului argumentulu, că Mantuitoriulu vorbindu de judecat'a cea din urma, nu a facutu nice una amintire de purgatoriu, pentru-că ace'a concedeáu si apusanii, că la judecat'a cea din urma nu se va tramite nimene in purgatoriu, si asia Mantuitoriulu vorbindu de judecat'a cea din urma, nice n'a avutu nice una cauza de a-lu amintí. Inse fiendu-că apusanii sustieneáu pre dreptulu, că in purgatoriu se

voru tramite sufletele numai cu ocasiunea judecatei particulari, de ace'a orientalii trebuieáu acum se arete, cà nice la judecat'a particularia nu se tramite nimene in purgatoriu, de unde apoi de sine ar' urmá, cà purgatoriulu nu esiste, deca nice la judecat'a cea din urma, nice la cea particularia nu se tramite nimene in elu. Orientalii inse acést'a nu o au facutu, fiindu-cà nu au fostu in stare. Inse cá totusi eli se ésa invingutori, au alesu calea cea mai usiora, si au negatu simpliciter esistinti'a judecatei particulari. Calea acést'a a fostu in adeveru forte usiora. Cà deca la judecat'a cea din urma, precum concedeáu si apusanii, nu se tramite nimene in purgatoriu, éra judecata particularia nu existe, atunci de sine urméza, cà nice purgatoriulu nu pote existe.

Precum mai in ainte apusanii prin replicile loru i au facutu pre resariteni se-si intorca privirea dela judecat'a din urma la judecat'a particularia, cându este vorb'a de purgatoriu, asia acum resaritenii prin negarea judecatei particulari i au facutu pre apusani se lase de o cam data deoparte cestiunea purgatoriului, si se probeze resariteniloru esistinti'a judecatei particulari.

Si in adeveru, apusanii au si inceputu numai decátu a aduce argumente din s. Scriptura, traditiune, S. S. Parinti pentru a probá resariteniloru esistinti'a judecatei particulari. Tote aceste nu au folositu inse nemicu, cà orientalii negáu in continuu. In urma celebrulu teologu Joanu de Montenegro, obositu de dispute si a luatu refugiulu la unulu din argumentele cele mai stringente pentru a probá orientaliloru esistinti'a judecatei particulari. Elu adeca intrebá pre orientali in limb'a greca: aveti voi santi?

Orientalii au respunsu numai decátu si inca cu óre care indignatiune cá: avemu, si i si amintimu in continuu in rogatiunile nostre!

Ei bine i intrebá atunci Joanu de Monte-nigro, dara cine i a judecatu pre eli de santi?

Domnedieu, respunseru orientalii, care judecat'a acést'a o a facutu cunoscuta si basricei priu magisteriulu ei celu infalibilu condusu de Spiritulu santu. Ei bine, díse atunci Joanu de Monte-nigro, dara cându i a judecatu Domnedieu de santi?

Audiendu intrebarea acést'a, orientalii veniru in perplesitatea cea mai mare, de ora-ce nu poteáu se dica, cà Domnedieu i a dechiaratu de santi la judecat'a cea din urma, cà ace'a inca nu s'a intemplat. Astu-feliu au fostu siliti se respunda, cà Domnedieu a judecatu pre santi de atari la judecata particularia, prin ce orientalii au marturisitu totu de odata si esistinti'a judecatei particulari.

Fiendu pre calea acést'a orientalii convinsi despre esistinti'a judecatei particulari cá conditiunea purgatoriului, in urm'a logicei au fostu convinsi si despre esistinti'a purgatoriului, si cu acést'a disput'a s'a inchiatu.

Si numai din episodulu acest'a, inca pote se veda ori si cine, câtu este

de nedrépta acus'a provenita dela inimicii bisericeii noastre, cá orientalii in sinodulu dela Florenti'a nu au fostu convinsi cu argumente irrefragabili, ci siliti numai cu forti'a fisica la unire.

Casatori'a cá contractu ¹⁾.

Cestiunea cu privire la casatoria este una cestiune, ce se agitéza astádi forte multu pretotindine in tota Europ'a. Toturoru le suntu cunoscute luptele, ce le are astádi sant'a biserica cu partinatorii casatoriei civili, cari considera casatori'a de unu simplu contractu civilu supusu numai jurisdictiunii civili intru tote. Insedaru replica sant'a biserica, cumcá casatori'a este in adeveru unu contractu, inse nu contractu simplu, ci contractu, care este totu odata si sacramentu, precum p. e. la santulu botezu, in care inca desi este spelare cu apa, inse totusi nu e spelare simpla, cá alte spelari, ci este spelare, ce totu odata e si sacramentu, si prin urmare precum botezulu asia si casatori'a cá sacraminte suntu supuse jurisdictiunii bisericeii éra nu statului. In sedaru le replica aceste biserice'a, cá-ce partinatorii casatoriei civili remanu pre langa asertulu loru, cumcá casatori'a este unu simplu contractu civilu, si cá atare supusu numai potestategi civili, desi deca aru luá istori'a in mana, aru afliá, cá decându e lumea, casatori'a la nice unu poporu, chiaru nice la pagani, nu s'a consideratu nice odata numai de unu simplu contractu civilu, ci pretotindene s'a consideratu si de unu lucru sacru si religiosu.

Nu este scopulu nostru cu ocasiunea acést'a a aretá, cumcá casatori'a este in adeveru unu sacramentu, despre ce nice unu fiu credintiosu alu bisericeii nu se indoiesce. Nu este scopulu nostru nice a aretá cu ocasiunea acést'a, cá in ce prapastia se arunca societatea omenésca prin considerarea casatoriei, carea este bas'a omenimei, de unu lucru cu totul profanu, si nu sacru. Ce voimu noi a aretá cu ocasiunea acést'a este numai ace'a, cá desi casatori'a este unu contractu, totusi este unu contractu, ce se deosebesce in tota privinti'a de tote celelalte contracte, ce potu se obvina intre omeni; asia cátu si numai din motivulu acest'a pote se veda ori si cine, cá nu este logiou a tractá casatori'a cá pre unu simplu contractu civilu comunu, cum facu toti partinatorii casatoriei civili. Spatiulu nu ne ierta a aretá tote deosebirile intre contractulu casatoriei si intre tote celelalte. Din cele multe inse vomu luá numai un'a, carea este si cea mai pregnantá.

Anume este cunoscutu, cá bas'a unui fia-carui contractu este consensulu liberu alu partiloru contrahente, asia cátu fora consensulu acest'a, nice nu se dá contractu. Acest'a este unu principiu recunoscutu de tote drepturile, câte suntu pre lume. Inse consecinti'a logica a principiului acestuia este, cá deca contractele se inchiaia prin consensu, care forméza essenti'a loru, atunci prin

¹⁾ Lucrare libera dupa: „Revue catolique des institutions et du droit“ VI Année Nro 1. pag. 30 si uu.

consensu se potu si disolvá. Consecinti'a acést'a este atátu de naturala, câtu ea forméza si una regula inalterabila a dreptului, carea suna: *Quae consensu contrahuntur, contrario consensu dissolvuntur*. Dupa principiile dreptului asia dara, deca doi insi inchiaia unu contractu óre care prin consensu seau invoire imprumutata, atunci respectivii prin invoire imprumutata contraria potu se-si dissolveze seau strice contractulu acel'a.

Se vedemu acum ore din punctu de vedere basericescu potuse principiile aceste aplicá si la casatoria, in câtu este unu contractu, éra din punctu de vedere civilu óre aplicatus'au ver odata.

Mai antáiu din punctu de vedere basericescu este sciutu, cumca casatori'a, desi se inchiaia prin consensulu imprumutatu alu pãrtiloru contrahente, totusi prin consensulu imprumutatu contrariu nu se pote disolvá. Cã baseric'a desi a poftitu totu de a un'a consensulu liberu si reciproc alu miriloru cá *conditio sine qua non* la validitatea unei casatoric, totusi consensulu contrariu de a se despartí nu l'a consideratu nice candu de motivu suficientu de despartire, cum se intempla la alte contracte. Si pentru ce óre aceste? Pentru-cã s. baserica a invetiatu totu de a un'a, cumcã casatori'a valida este indisolubila. Indisolubilitatea acést'a inse nu o produce consensulu partiloru contrahente, ci o produce insusi Domnedieu, cãce elu este care i impreuna pre miri in una legatura indisolubila, din care cauza si díce s. Scriptura, cá: „*ce a impreunatu Domnedieu, omulu se nu despartia*“. Prin urmare consensulu este numai conditiunea ace'a, ce o poftesce Domnedieu dela pãrtile contrahente, cá apoi insusi Elu se faca legatur'a intre eli indisolubila. Din aceste de sine urméza, cumcã casatori'a numai atunci s'ar' poté desface prin consensulu contrariu reciproc alu pãrtiloru contrahente, candu nu ar' pasí si Domnedieu la midilocu. Inse dupa-ce pasiesce si Domnedieu la midilocu, carele nu se schimba cá omenii, asia de sine urméza, cá casatori'a prin consensulu contrariu reciproc nu se mai pote despartí, pentru-cã desi casatoritii s'ar' poté invoí, totusi nu se invoiesce Domnedieu cá Elu celu neschimbatiou, se strice lucrulu maniloru sale, va se díca legatur'a cea indisolubila, ce o a facutu intre eli. Ma si a poftí asia ceva dela Domnedieu este blasfemia, fiendu-cã precumu sciunu, Domnedieu tote le face cu intiepleptiune, si Elu nice odata nu pote se vena in pusetiunea ace'a de a stricá ce a facutu, pentru-cã s'a convinsu, cá e reu, precum se intempla nu odata cu omenii.

Tote aceste ne areta pana la evidintia, cumcã casatori'a, desi este unu contractu totusi se deosebesce cá ceriulu de pamentu de tote celelalte contracte, fiendu-cã insasi recerinti'a prima a contractului de a se poté stricá prin consensulu reciproc, la casatoria nu se pote aplicá.

Cum stá inse lucrulu cu casatori'a din punctu de vedere civilu? Ar' crede omulu cá dupa dreptulu civilu, fiendu casatori'a considerata cá unu simplu contractu, s'ar' poté disolvá prin invoirea imprumutata a celoru casatoriti. Si celi ce apera casatori'a civila ar' trebui se apere si dreptulu

casatoritorilor de a se despartî candu voru voi eli. Acést'a inse nu se intempla. Casatori'a civila s'a introdusu in mai multe state din Europ'a. Ma s'au facutu si codici de legi cu privire la casatoria. Nice unulu din codicii acestia inse nu concedu despartirea casatoriei numai prin invoirea imprumutata a casatoritorilor, ci poftescu cu totul alte motive, va se dica toti codicii acestia recunosc, că insusi principiulu fundamentalu alu contractelor, de a se poté dissolvá prin consensulu imprumutatu, la casatoria nu se pote aplicá.

De Domnedieu si de sant'a Lui baserica toti codicii acestia nu voiescu se scia nemic'a. Inse natur'a lucrurilor sacre este de asia, câtu ori câtu se se silésca omulu a le preface in profane, natur'a loru cea sacra totusi se ivesce in continuu. Codicii nostri considera casatori'a de lucru profanu. Inse vrendu nevrendu areta insusi eli, că ea este lucru sacru, deora-ce chiaru că si baseric'a nu concedu despartirea ei prin consensulu casatoritorilor, că si cum ar' dice insisi eli, că aci se mai poftesce si consensulu unuia alu treile, care dupa credinti'a nostra este Domnedieu. Astu-feliu standu lucrulu codicii acestia areta una inconsecintia mare, candu concedu despartirea casatoriei din alte motive, inse nu o concedu candu insisi casatoriti se invoiescu imprumutatu la despartire, deora-ce unu contractu prin nemica nu se pote dissolvá mai frumosu că prin invoirea imprumutata. Motivulu binelui publicu, ce lu aducu codicii acestia in contr'a despartirei prin invoirea imprumutata nu are nice una valoare, de ora-ce acel'a chiaru cu acelasi dreptu si ace'asi putere s'ar' poté aduce si in contr'a despartirilor din alte cauze.

Tote aceste ni areta, că desi casatori'a este unu contractu, totusi contractulu acest'a este essentialmente diversu de tote celelalte contracte, câtu elu forméza una singura specie, si că prin urmare nu este consultu a-lu tractá intru tote cá pre alte contracte. Totu odata din aceste vedemu, cumcá casatori'a, chiaru si facundu abstractiune dela caracterulu ei sacramentalu, are in sine ceva sacru, ce nu lasa că se fia considerata că unu lucru civilu si supusu numai jurisdictiunei civili.

Din Homiletic'a sacra.

(de *Vasilii Budescu*, preotu gr. cat. de Sarcáu).

Prologu.

A) Homiletic'a generale.

Intru acést'a vomu tractá despre patru, anume: I. despre materia, II. despre form'a interna, III. despre form'a esterna a institutiunei si a homilielor, si IV despre preparatiunea oratoriului sacru.

I. Despre materi'a homilielor.

Alegerea materiei pentru homilie.

Funtile din cari se pote culege materi'a homiliei sunt: a) s. scriptura, in specialu pericop'a evangheliei seau a epistolei, carea se cetesce in dfu'a

respectiva sub oficiulu divin; b) tradițiunea și scrierile sântiloru parinti; c) comentariile în s. scriptura; d) scrierile ascetice; e) ratiunea sanetosa, la carea a recurge ni se comenda și prin esemplulu Dlui n. Is. Chr. și a Apostoliloru. Materi'a conciei debue se convina conditiunii și indigintiloru ascultatoriloru. Asiá d. e. ar' gresí predicatoriulu acel'a carele intru o parochia unde nu locuesce neci rege, neci ostasi, si-ar' alege a vorbí despre detorintiele acestor'a.

De sine se întielege că debue a fi cu respectu și la impregiurările locului seau ale tempului.

În specialu materi'a conciei pote fi:

1. *Dogmatica*, spre ce cá argumentu ni sierbesce auctoritatea Dlui n. Is. Chr. și a Apostoliloru, cari și densii adese-ori au propusu dogme. Dogmele, cá o basa fundamentala facu partea principala a tota institutiunea pastoralá; dogmele suntu fundamentulu a tota virtutea. Acumu vine întrebarea, cá în specialu cari dogme se se alege pentru pertractare? Rspundemu, cá mai virtosu acele, fora a caror'a cunoscintia și credintia omulu neci ar' fi în curatu cu detorintiele sale morali, neci ar' poté nesuí spre virtute asiá pre cumu ar' debuí. Cu privire la cestiumile dogmatice prea subtile, aceste suntu de a se evitá în ver ce institutiune poporala. Ce se atinge de *modulu* propunerii dogmeloru, acele suntu de a se propune claru, nefiindu iertatu a ne folosí de termini prea subtili, asiá numiti scolastici. Deci e consultu cá în câtu ar' fi cu potintia, dogm'a se se bazeze pre istori'a biblica, au celu pucinu se se aduca în legatura cu acea. Asiá d. e. dogm'a despre Ddieu creatoriulu, nu s'ar' poté ilustrá mai evidentu de câtu deca vomu propune istori'a creatiunii. Seau d. e. cu evenimentulu botezarii Dlui în Iordanu se pote aduce în legatura dogm'a despre S. Treime. La demustrarea dogmeloru trebuie se ne folosimu de arguminte amesurate priceperii poporului, éra dupa-ce s'a pertractatu dogm'a, debue se spunemu folosulu moralu alu aceleia.

În specialu, cu privire la *misterie*, obiectiunea unor'a, cari sustienu, cá aceste de totu aru fi obscure și cá atari nemicu aru contribuí spre fericire, — obiectiunea acestor'a dñu, e lipsita de ori ce fundamentu, pentru-cá deca Ddieu odata le a descoperitu și incredintiatu bisericeii propunetorie, atunci ea e obligata a le propune credintiosiloru. La esplicarea misterieloru oratoriulu are de a fi cautu cá nu cumva se ingreuneze preste mesura cuprinderea misterieloru, seau chiaru se se esprime, cá acel'a nu convine cu ratiunea. La ilustrarea misterieloru e de a ne folosí de asemenári și intipuri, de s. scriptura și scrierile Sântiloru parinti. Cu privire la demustratiunea acestor'a, e de sciutu, cá misteriele nu se potu demustrá din tr'altu locu decátu din revelatiune. Éra deca amu presupune despre ascultatori, cá aceia aru avé dora ceva indoire cu privire la misteriu, atunci ace'a e de a se delaturá prin representarea unorú fenomene ale naturei, cari asisderea nu se potu cuprinde cu mintea, cumu e d. e. reinverdfrea sementicii putredíte în pamentu. Mai departe e de

a se spune scopulu salutaru, pentru carele Ddieu a ascunsu acestea de la noi; in fine credintiosii suntu de a se consolá prin promisiunea celei mai perfecte descoperiri, ce va se fia in patri'a ceresca, „cà-ci acumu vedemu cá prin oglinda in intunecine, éra atunci facia in facia“ (1 Cor. 13. 13). In urma oratoriulu se se silésca a aretá, cà misteriuu respectivu nu contine nemicu, ce ar' fi in contr'a mintei sanetose. Cu privire la *dogmele negate de acatolici*, si aceste inca suntu de a se propune astu-feliu. Mai întâiu de tote debue a se espune dogm'a negata de acatolici intru unu stilu simplu si pre scurtu. Dupa ace'a se se demustre din canone, cà baserie'a totu de acést'a credintia a fostu cu privire la dogm'a acést'a, éra nu pre cumu afirma contrarii acatolici. Mai departe e de a se aretá câta infuintia salutaria posiede ace'a dogma spre liniscea sufletului si inaintarea in virtute, si cà ace'a se afla in cea mai strinsa legatura cu dogmele recunoscute si de acatolici. In fine debue a se spune, cà mai multi eruditi de ai acatoliciloru au recunoscutu si densii ace'a dogma prin propriile sale fasiuni.

Materi'a conciinii pote fi:

2. *Morala*, Cum cà legile morali suntu de a se suscepe pentru conciinii se vede din s. scriptura. Asiá S. Jacobu scrie in ep. sa (2. 14): „Ce folosu fratii miei, de ar' dice cineva, cà are credintia éra fapte nu are? au credinti'a pote se lu-mantuesca pre densulu?“ totu acolo la v. 17: „Credinti'a dêca nu are fapte este mortu de sine“. Astu-feliu dara credinti'a debue se fia via, carea fora cunoscinti'a si propunerea legiloru morali neci de câtu va fi atare. De aici Domnulu n. Is. Chr. asiá si Apostolii au propusu tare desu si ade-verurile morali.

Cu privire la propunerea precepteloru morali, oratoriulu incungiuandu atâtu lacsetatea câtu si rigorea, debue se purceda pre calea medilocia intre aceste doue estremități. Prin lacsetate se dà ansa poporului, cá acest'a din ce in ce se se abata de la reverinti'a legeri, seau de alta parte — ce de mai multe ori se intempla — pastoriulu lacsu in scurtu perde tota increderea poporaniloru sei, cari neindestulindu-se cu propunerile lacse ale aceluia, pentru de a si-câsitigá liniscea sufletului suntu siliti a recurge la sfatulu altoru preoti. Asemene gresiescu si acei oratori, cari urgéza cu rigore implinirea sfaturiloru evangelice, cá si cumu acele aru fi precepte generali. Credintiosii — facia de o modalitate cá acést'a — vediendu cà nu suntu in stare de a implinf legea, usioru potu se intralese cu staruinti'a spre virtute si se se instraineze de catra pastoriulu loru. Acesti concianatori aru debuí se aiba in vedere cuvintete lui Isusu: „Jugulu meu e placutu si sarcin'a mea usiora“ (Mat. 11. 30). Cu referire la alegerea materiei moraleu predicatoriuu are de a fi cautu cá cu ocaziunea propunerii nu cumva se pronuncie ceva de acelu feliu, prin ce ascultatorii aru perveni la cunoscinti'a seau comiterea pecatului, asiá d. e. despre pecatele sesuali e de a vorbí cu destinsa prudintia.

Despre modulu propunerii e de a se anotá, cumcà fia-care preceptu

debue propusu cu claritate, detorinti'a propusa debue apoi demonstrata cu argumente valorose; in fine e de a se spune modulu, motivele si subsidiele detorintiei ce avemu de a impliní, pre cumu si remediile spre a delaturá pedeele seau greutátile ce obvinu la implinirea aceleia.

In specialu, cu referire la legile morali naturali, aceste inca suntu de a se suscepe pentru propunere, mai virtosu acele, cari se potu demustrá usioru din ratiune, d. e. detorinti'a de a ni sustiené viet'i'a.

3. Materi'a propunerii pote si debue se se iée si din *Dreptulu canonicu*, doveda e esemplulu Apostoliloru, cari au adusu si promulgatu legi basericesci. (Fapt. Ap. 15. 29. — 1 Cor. 11. 33). De alta parte credintiosii au detorinti'a de a fi cu obedintia catra sanctiunile basericesci, ce fora propunerea canneloru respective neci de cátu se pote prestá. De aici vedemu induse in catechismu cele cinci mandate ale basericeii, precumu si alte dispusetiuni ale acesteia, d. e. cá in s. eucharisthía se ne impartasímu prin permiterea ajutorulu incependu de la mediulu noptii. Din dreptulu canonicu mai virtosu acele párti suntu de a se propune, cari tractéza despre fundarea si constitutiunea basericeii, despre poterea sacra si ierarchica, despre poterea obligatoria a legiloru basericesci, despre relatiunea ce esista intra baserica si statu, despre sacraminte si sacramentale s. c. I.

Ce atinge propunerea legiloru basericesci, debue a se spune originea legeri, asiá si schimbările prin cari a trecutu ace'a, apoi suntu de a se produce argumentele, din cari se se dovedesca esistintia acelei legi, lips'a carea a pretinsu aducerea ei, precumu si folosulu si poterea obligatoria a aceleia. Apoi e de a se impune observarea legeri, spunendu-se si ace'a cându, unde, seau cumu e de a se impliní ace'a. In fine vinu de a se refutá obiectionile cari ataca folosulu seau poterea obligatoria a legeri din cestiune.

4. Materi'a conciiunei pote fi si *istorica*. Sub istoria intielegemu aci cea biblica si basericesca. Pastoriulu sufletescu are strins'a detorintia, cá amesuratu cercustárilor se iée spre pertractare nu numai unele fragminte, ci si cutare párti intregre ale bibliei sacre mai virtosu acele capete, din cari aparu insustrile lui Ddieu, d. e. provedinti'a, sant'i'a si bunatatea Lui nespusa. Se potu pertractá biografiile patriarchiloru din testamentulu vechiu, dar' mai virtosu e de a se propune biografi'a, invetiatur'a si faptele lui Isusu, cari nu numai cá suntu bas'a religiunei crestine, ci de alta parte suntu totu atâtea fontane principali ale preceptelor si motiveloru morali. Mai suntu de a se pertractá si faptele Apostoliloru, cu unu cuventu tote acele esemple, cari stirnescu spre virtute si retienu de la pecatu.

Cu privire la modulu propunerii se recere cá nu numai materi'a, ci chiaru si elocutiunea se fia luata din bibli'a sacra. La propunerea biografelor suntu de a se espune nu numai faptele esterne, ci totu o data si semtiulu seau indemnulu, de cari au fostu conduse acele persone.

Din istori'a basericesca se se propuna mai virtosu biografiile Santiloru,

ale Parintiloru seau Doctoriloru bisericeii, anticitatile liturgice, istori'a propa-garei si a prigonirei religiunei crestine, isbucnirea eresuriloru si sfsmei. Se se propuna in liniaminte si despre conciliile ecumenice, mai virtosu despre celu primu din Nice'a, spre ce d. e. dupa ritulu nostru orientalu ocasiunea e nimerita in Dominec'a Santiloru Parinti adunati in acelu conciliu. Dupa ace'a celu dela Florenti'a, care este bas'a santei uniri. Propunerea se fia incaldita de iubirea bisericeii; tempulu se se anumesca numai dupa secle, cumularea multeloru nume de persone seau locuri e de a se evita!

5. In fine de materi'a conciunei potu servi si *preceptele liturgice*. Déca nu vomu esplicá poporului insemnatatea ritului si a altoru functiuni sacre cu greu se va ajunge scopulu prea santu alu cultului divinu. De alta parte aretandu poporului originea, esinti'a si scopulu ritului, nu va mai crede, cá scopulu si pretiulu religiunei ar' constá din faptele esterne. Cu referire la modulu propunerei se se explice, scopulu si schimbarea ritului, precumu si detorinti'a de a se deprinde in ace'l'a. Apoi se se arete modulu cumu e de a se esercitá ace'l'a. In fine se spuna cá ce atentiune se recere din partea credintiosiloru cá acelu ritu se-si aiba efectulu salutariu. (Va urmá).

Ales. P. Ilarianu si istori'a mai recenta a bisericeii nostre.

„Baseric'a si scol'a“ din Aradu vorbindu in unulu din Numerii sei despre efectele santei Uniri dice, cá in ainte de 1848 in clerulu celu inaltu unitu ar' fi disparutu cu totulu sêmtiulu nationalu, si de esemplu aduce pre Episcopulu Leményi, care la mortea episcopului Bobu cá canonicu ar' fi tienutu predica in limb'a magiara, si cá ar' fi tradusu unele cãrti bisericesci pre limb'a magiara, pentru baseric'a romana unita. Pentru adevverulu aserteloru acestor'a foi'a respectiva se provoca la istori'a lui Ilarianu. Fiendu-cá numit'a foia ne intréba, cá ce dicemu noi la aceste, asia-i respundemu, cá noi pana acumu erámu dedati a vedé numai pre studenti tineri si plini de focu provocanduse la Istori'a lui Ilarianu, cându voicáu se compuna câte un'a vorbire bombastica. Barbatii seriosi si cu sange rece nu s'au prea indatinatu a se provocá la istori'a lui Ilarianu. Acést'a nu pentru-cá ar' fi despretiuitu talentele si diliginti'a lui, ci pentru-cá Ilarianu cându a scrisu istori'a sa a fostu mai numai copilu, ce inca nice pre departe nu erá in stare a judecá precumu se cuvine unui istoricu tote lucrurile ce le a scrisu, si tote personele cu cari s'a ocupatu Afora de ace'a, cá unu tineru inca ne esertu a crediutu totu ce a auditu dela altii seau a auditu numai vorbinduse, si aceste apoi le a si folositu in istori'a s'a fora leacu de critica. In urma pucine opuri istorice va gasi omulu, in cari spiritulu de partida se fia asia marcatu cá in istori'a lui, si in care toti celi ce aveáu pote alte cugete diverse de a le lui se fia timbrati cu atât'a neindurare cá in istori'a din cestiune, Mai suntu si astádi inca barbati venerandi betrani, de semtári forte nobile bisericesci si nationali

si stimati de toti Romanii, pre cari Ilarianu i a judecatu si descriu tare sinistru. Inse in istori'a lui nimene n'a fostu timbratu cu atât'a neindurare cá Episcopulu Leményi. Ori si câtu de gresita se fia fostu in acele tempuri grele politic'a Episcopului acestuia iubitoriu de poporulu seu, totusi inim'a lui cea nobila si rara nu o a trasu nimene la indoieía din celi ce l'au cunoscutu. Ma nu numai atât'a, dara inca si astâdi mai esista preoti betrani, cari numai cu lacrimile in ochi vorbescu si -si aducu aminte de elu. Ar' fi tempulu cá betranii nostri, inainte de ce s'ar' scoborî in mormentu, se scria careva pre largu biografi'a lui, cá se nu mai fia silitu publiculu nostru a folosi totu numai pre Ilarianu, cându este verb'a de elu, si cá se nu patîmu cá si cu celilalti episcopi, pre cari inca multi nu-i cunosc decâtu din biografiile istoriciloru Clain si Maioru, cari câtu au fostu de justu in scrierile loru, se vede de acoló, cá numai pre unchii loru episcopii Clain si Maioru i lauda, éra pre celilalti tare pucinu, de si de aire scimu, cá si celilalti au fostu toti la inaltimea misiunei loru. Unu venerandu octogenariu a fostu scriu prin anii trecuti cev'a despre Episcopulu Leményi in foisiora Observatoriului. Se vede cá „Baseric'a si scol'a“ seau nu cunosc seau nu voiesce se cunosc scrierea acést'a, ci se provoca mai bucurosu la Ilarianu, a carui istoria ar' poté fi unu studiu in un'a foia de partida, inse nice decumu unu isvoru istoricu impartialu. Câtu de superficialu a fostu istoriculu Ilarianu, se pote vedé evidentu chiaru din lucrurile, ce le citéza „Baseric'a si scola“. In specie, ce atinge conciunea in limb'a magiara la inmormentarea Episcopului Bobu, ace'a s'a tienutu, ce e dreptu, inse cum si pentru-ce, ace'a Ilarianu nu ne spune. Protocolulu afacereloru oficiose consistoriali depre atunci areta, cá Leményi a tienutu conciunea magiara in urm'a insarcinarei din partea consistoriului, in care eráu si barbati destui, despre acaroru sentiri bune nationalî nu s'a indoitu nimene. Aceast'a o a facutu consistoriulu, pentru-cá la inmormentare au fostu de facia forte multi nobili si oficiali magiari. Mai antaiu s'a contionatu romanesce pentru poporulu romanu, si dupa ace'a unguresce pentru publiculu celu mare magiaru. Acest'a inse a fostu unu simplu lucru dictatu de legile bunei cuvenintie, din care nu este bine a trage cine scie ce conclusiuni afundu taiatorie, precumu nu odata se intempla la noi, cá din unu tintiaru se face unu armasariu. Noi amu vediutu una inmormentare a unui romano-catolicu magiaru, la care s'a concionatu numai romanesce, pentru-cá publiculu adunatu érá mai intregu romanu. Aceste suntu lucruri de urbanitate, pre cari numai unu istoricu tineru si infocatu cá Ilarianu le aduce cá simptome a unei vietii publice morbose.

Éra ce atinge traducerea cârtiloru pre limb'a magiara, „Baseric'a si scol'a“ nu va gasi in totu archivulu din Blasiu nice un'a urma. Din contra deca voiesce, pote se afe remonstrarile forte energiose si cu inima ale Episcopului Leményi, cându a fostu provocatu de guvernulu de atunci se o faca acést'a, si se introduca limb'a magiara in baseric'a unita romana. Cine va cetî, odata

corespondintele episcopului Leményi cu guvernulu, cari se afla in Blasiu si astădi, acel'a pre tote vorbele lui Ilarianu nu va mai pune nice unu pretiu. Eta pentru-ce amu dîsu, că astădi unu barbatu rece si seriosu nu se mai provoca la Ilarianu că la un'a fontana istorica, pre langa totu respectulu ce se cuvine talentului, diligintiei si zelului lui nationalu.

Schimbări hierarchice.

S'a scrisu in mai multe diuarie, că in Romani'a se va infientiá unu Patriarchatu romanescu cu resiedinti'a in Bucuresci. Nu scimu déca acésta institutiune se va realisá; inse dupa-ce s'a venturatu atáta prin diuarie, nu ne potemu retiené a o apretiá si noi din punctulu de vedere a misiunei Foiei nostre.

Ascunse suntu sfaturile lui Domnedieu si de ace'a nimenea nu pote prevedé, cari voru fí urmarile infientiarei pretinsului Patriarchatu. Acele potu fí pucinu favoritorie pentru sant'a unire, potu inse se aiba sí urmari bune. Noi vomu vorbí cu acésta ocasiune numai despre urmarile bune, ce potu resultá din instituirea Patriarchatului romanu gr. or. si adeca: prin acést'a se intrerumpe una data pentru totu de a una sí canalulu acela, prin care de sute de ani s'a versatu din Constantinopolu intre Romani ur'a facia cu mam'a Rom'a sí a impiedecatu ori ce incercare a Romaniloru de a se uní cu sant'a baserica a Romei. Prejudetiele sí ur'a ce o a nutritu Patriarchulu Constantinopolitanu intre Romani au ajunsu culmea, sí va trebui se tréca multu timpu pâna cându se voru stinge. Dorimu din sufletu, că prin radicarea Patriarchiei romanesci acelea se se stinga câtu mai iute; cea ce potemu si sperá, fiindu-cá nutrementu nou dela Constantinopolu nu voru capetá, si stingundu-se la totu casulu Romanii nu se voru mai infiorá asia tare de unirea cu Rom'a, cá pâna acum.

Una alta schimbare hierarchica deja realisata este infientiarea Metropoliei rom. cat. in Bucuresci cu 2 episcopie sufragane, un'a la Craiova si alt'a la Brai'a. Noulu Metropolitu este Ignatiu Paoli, calugaru passionistu, care in decursu de mai multi ani, inainte de a fí redicatu la demnitatea de Metropolitu, a functionatu cá Vicariu apostolicu alu Munteniei. Fiindu italianu, si astu-feliu simpatisandu cu Romanii si-a castigatu precum se vede increderea guvernului romanescu, pre langa care a influentiatu forte multu pentru radicarea Metropoliei rom. cat. Ce fructe va produce Metropoli'a acésta intre Romani, numai venitoriulu ne va sci spune. Noi inse credemu, si esperienti'a de tote dilce ne invétia, că la Romani mai usioru se pote lati greco-catolicismulu, decâtu catolicismulu de ritu latinu, si pote si Monsignor Paoli va vení cu tempulu la acést'a convictiune. Ori cum va fí, atáta totu remane, că pentru coloniele din Romani'a neromane, infientiarea Metropoliei va fí salutara atátu pentru-cá organisarea hierarchiei va subministrá cu mai multa promptetia

midlocele de lipsa pentru cultur'a loru religios-morale si mantuirea suflete-loru loru, câtu si pentru-câ acei credinciosi se voru alipi si mai tare de Romani'a, fiindu-câ voru aflá acolo si ace'a institutiune, care mai multu decâtu ori care alt'a léga pre omu de una tiera.

Am fi tare curiosi se scimu, câti Romani curati s'au facutu pâna acum membrii bisericeii romano-catolice din Romani'a, pentru-câ amu cetitu in unele diuare, câ avutulu principe Torlonia din Rom'a a pusu la dispositiunea Santiei Sale Leonu XIII. unu palatu alu seu, pentru-câ din acel'a se se formeze in Rom'a unu seminaru românú pentru tineri romano-catolici din Romani'a. Cine scie fi-vá in acelu seminaru vre-unu Romanu curatu, seau numai Nemti, Poloni, Unguri etc.? De altumintrea si acestu seminaru pote se aiba urmari salutarie pentru Romani'a, pentru-câ noi suntemu convinsi, câ tinerii, fia ei de ori ce nationalitate, nu voru invetiá nice una data in Rom'a a uri pre Români, câ-ci lasandu la una parte monumentele maretie ale Romei, cari destépta in omu simpatia catra una natiune asia gloriosa cum suntu Romanii, chiaru, si moral'a catolica precum isvoresce ea din isvorulu limpede a Vaticanului nu pote se destepte antipatia catra nice una natiune, cu atâtu mai pucinu catra Români, pre cari Vaticanulu totu de a un'a i-a ocrotitu si ajutat.

Fiindu-câ este vorb'a de Metropoli'a romano-catolica in regatulu Romaniei, credemu, câ va interesá pre lectorii nostri se scia câti si cine sunt membrii credintiosi ai acelei Metropole. Dupa Domnulu M. G. Obedenariu (in opulu: *La Roumanie économique*) numerulu populatiunii romano-catolice este de 132,000. Din acestia cam 180,000 se afla imprasciati prin orasie si sunt mai cu séma Nemti, Francesi, Italiani, Poloni, Belgi; ér' cam 50 mii locuescu prin comunele rurale si sunt in partea cea mai mare Secui, afara de pucini Slavi catolici (Bulgari din Cioplea si Popesci si cati-va Slovaci respititi). Secuii cunoscuti in Romani'a sub numele de Ciangai locuescu mai toti in Moldov'a si mai cu séma in districtele Romanu, Bacau si Jasi. Traescu separati de Români si sunt cu pucine esceptiuni catolici. Preotii loru sunt parte mare Italiani.

Pascal despre modulu folosirei averiloru.

Blasiu Pascal este unulu dintre primii classici francesi. Elu a traitu in secululu alu 17-le.

Câ mai multi altii este si elu unulu din acei clasici francesi, in cari literatur'a si limb'a francesa si a ajunsu celu mai inaltu gradu de dezvoltare. Câ unulu, ce a traitu in secululu alu 17-le, de sine se intielege, câ s'a tienutu de asia numitulu secululu lui Ludovicu XIV, care forméza epoc'a de auru a literaturii francese. Ce e dreptu si dupa secululu acest'a mai numera literatur'a francesa destui clasici. Inse nice unii din cei mai târdii nu s'au potutu redicá pana la inal-

timea ace'a ideala, pana la care s'a inaltiatu celi dein secululu lui Ludovicu XIV. Acést'a, pentru-cà toti clasicii epocii de auru de sub Ludovicu XIV suntu inspirati pana in adenculu sufletului de principiulu si semiulu religiosu, care este alf'a si omega in tote scrierile loru. Scrietorii mai târdii areta in privinti'a acést'a una facia cu totulu diversa. Cu inceputulu seculului alu XVIII. sub guvernulu interimalu a lascivului duce de Orleans literatur'a francesa incepù a se abate totu mai tare dela religiune. In loculu teismului crestinu catolicu, sub a carui scutu a devenitu natiunea francesa cea de antaiu natiune in lume, s'a importatu din Angli'a mai antaiu Deismulu, care cá una cangrena s'a latitu in scurtu tempu preste tota literatur'a. In urm'a lui veni sensualismulu lui Condillae, care curundu degenerà in materialismulu si ateismulu celu mai crasu, ce-si serbà apoi orgiele sale cu atât'a crudime in revolutiunea cea mare francesa. Astufeliu ideile cele sublime si atragatorie din clasicii seculului lui Ludovicu alu XIV. disparura pre rendu mai de totu, si loculu loru lu ocuparu ideile cele seci, uscate si treviali, ce singure cu multa truda numai pote se le produca una literatura cadiuta dela credintia, asia câtu asemenendu omulu avuti'a classiciloru din secululu lui Ludovicu XIV cu miseri'a celoru mai târdii i vine a esclamá cu cuvintele cele tragice ale poporului nostru

„Ce a fostu dulce s'a mancatu

„Ce a fostu verde s'a uscatu!

Pascal de profesiune a fostu matematicu si geometru. Pre langa tote aceste elu s'a ocupatu forte multu cu religiunea din punctu de vedere atâtu teologicu câtu si filosoficu. Unele din ideile lui teologice suntu infectate de Jansenismu, cele corecte inse suntu sublime in tota privinti'a. Un'a din ideile aceste despre modulu folosirei amu affatu cu cale a o publicá in versiune libera si pentru cetitorii nostri in urmatoriele:

Avutule! Deca voiesci se-ti castigi cunoscintia despre starea ta adeverata, intipuescete sub imaginea acést'a!

Unu omu aruncatu de tempestate marina a ajunsu in una insula, unde locuitorii si cautáu regele, ce deodata a disparutu fora se scia, cà unde. Poporulu vediendu pre omulu celu necunoscutu aruncatu de valuri in insul'a loru, cà semena tare cu regele pierdutu, din gresiela au inceputu a-lu recunosce

pre elu de rege. Omulu la inceputu nu scieá, ce se faca, in urma inse se resolvi a se lasá in voi'a sortei celei atátu de favorabili, si incepú a primf tote onorile unui rege.

Pre langa tote aceste, inse elu nu poteá se uite de locu conditiunea s'a naturala, si in continuu si aduceá aminte, cá regatulu totusi nu este alu lui, si cá numai intemplarea orba l'a facutu rege. Asta-feliu sufletulu lui erá in continuu agítatu de doue cugete. Prin unulu se portá cá rege, prin celalaltu si recunosceá starea sa adeverata. Celu de antáiu lu descoperieá, celu de alu doile lu ascundeá. Cu celu de antáiu tractá cu poporulu, cu celu de alu doile tractá cu sine insusi.

Nu-ti imaginá avutule, cá dora tu ai fí ajunsu la starea ta pre alta cale, si numai din intemplare cá si regele acest'a. Esti avutu, ce e dreptu, inse dela natura nu ai mai multu dreptu de a fí avutu cá altii. Ai capetatu averea prin ereditate. Se scii, cá acést'a este numai una intemplare. Deca parintii tei se casatorieáu altumintrule, tu nu numai cá nu ai fí ereditu nemic'a, dara nice nu ai existe. O ai castigatu cu sudore! Trebuie se scii, cá mii de intemplari, ce nu depindu dela tine, au trebuitu se concurga, cá sudorea ta se aiba fructe.

Ce ai dara se faci? Cá si regele de mai susu, in sufletulu teu trebuie se nutresei in continuu doue cugete. Cu unu cugetu se te porti facia cu omenii conformu pusetiunei tale, inse cu unu altu cugetu ascunsu se te porti facia cu tine insuti, cá si cum nu ai avé nemicu mai multu cá altii. Deca opiniunea publica te redica preste altii, atunci cugetulu teu se te umilésca si tiena in egalitate perfecta facia cu toti. Acest'a este statulu teu celu naturalu! ¹⁾.

Spre sciintia!

Esc. Sa D. Ministru de culte si instructiunea publica a redicatu mesur'a luata de D. Comisariu investigatoriu, prin care s'a fostu opritu scolariloru dela gimnasiulu gr. cat. din Blasiu estradarea testimoniiloru de pre anulu scol. 1883, si asia scolarii nostri, cari voiescu, potu numai de cátu se si le primésca dela P. O. Directiune gimnasiala.

In 6 Augustu st. n. a. c. s'a pusu pietr'a fundamentala la Seminariulu celu nou din Blasiu si edificarea s'a inceputu dejá.

¹⁾ Ocvres completer de Pascal. Paris 1866 tom. 2. pg. 16. u.